

C.S. Lewis

Algemene leringen/activiteiten

[Biblical Discernment Ministries - Rick Miesel](http://www.rapidnet.com/~jbeard/bdm/exposes/lewis/general.htm)

<http://www.rapidnet.com/~jbeard/bdm/exposes/lewis/general.htm>

Vertaling en voetnoten door M.V.

► C.S. Lewis (1898-1963) werd geboren in Belfast, Ierland als jongste van twee zoons; hij werd Clive Staples Lewis genaamd. Hij beweert in 1931 bekeerd te zijn tot het christendom en was, zoals hij het stelt: “een erg gewone leek van de Kerk van Engeland” (Lewis was lid van de afvallige Kerk van Engeland, een instituut waarvan de geschiedenis sterk blijk geeft van theologisch compromis met Rome). Hij had geen theologische training. Hij was de auteur van meer dan 40 boeken, waarvan gedichten, romans, kinderboeken, science fiction, theologie, literaire kritiek, onderwijzende filosofie, en een autobiografie. De jaarlijkse boekenverkoop blijft over de twee miljoen, waarvan de helft afkomstig is van *The Chronicles Of Narnia* reeksen, een occulte fantasie geschreven voor kinderen. (Zie aan het eind van dit verslag voor een analyse van Lewis’ morbide fascinatie voor occulte fantasie).

Van 1954 af tot aan zijn dood was hij professor middeleeuwse Renaissance-Engels aan de Cambridge Universiteit. Vandaag is C.S. Lewis bekend als een voortreffelijk geleerde en christelijke apologet. *Mere Christianity* (een boek waarop de geloofsovertuiging van vele praktiserende christenen is gebaseerd) wordt beschouwd als een van de meest grondige en logische, onweerlegbare werken te zijn over christelijke apologetiek. Niettegenstaande dit is zelfs dit boek beladen met theologische dwaling. (Bijvoorbeeld: het concept van *Mere Christianity* bevat een smalle algemene noemer van christelijke waarheid terwijl er grote gebieden van controversie getolereerd worden).

► Tegen de tijd van zijn dood bewoog Lewis zich van Idealisme (geen idee van een persoonlijke God) naar Pantheïsme (een onpersoonlijke God in alles) en daarna naar Theïsme (het bestaan van God). In *Letters to Malcolm* (p.107), geeft Lewis aan dat hij kort voor zijn dood neigde naar de Katholieke Kerk. Lewis noemde zichzelf “erg katholiek” - zijn gebeden voor de doden, geloof in het vagevuur, en de afwijzing van de letterlijke opstanding van het lichaam, zijn ernstige afwijkingen van het Bijbelse christendom (*C.S. Lewis: A Biography*, p. 234). Hij wendde zich tot een priester voor regelmatige biecht (p.198), en ontving het sacrament van de zieken op 16-07-1963 (p.301). Zijn twistappel dat sommige heidenen “bij Christus kunnen behoren, zonder het te weten” is een destructieve ketterij (*Mere Christianity*, pp.176-177), net zoals zijn stelling: “Christus vervult zowel het heidendom als het Judaïsme ...” (*Reflections on the Psalms*, p.129). Lewis geloofde dat wij “goden” zullen worden, een duidelijke bevestiging van theïstische evolutie. Hij geloofde ook dat het Boek Job “onhistorisch” is (*Reflections on the Psalms*, pp.110), en dat de Bijbel “fouten” bevat (pp. 110, 112) en niet goddelijk is geïnspireerd (*The Inklings*, p.175). Christenen zouden veel kritischer *The Abolition of Man*, *The Problem of Pain*, *Miracles*, *The Great Divorce*, and *God in the Dock*

moeten lezen. Bijvoorbeeld, Lewis geloofde nooit in een letterlijke hel, maar in plaats daarvan is de hel een geestestoestand die men verkiest te bezitten - hij schreef: "... elk opsluiten van het schepsel in de kerker van zijn eigen geest is, uiteindelijk, de hel" (*The Great Divorce*, p.65).

► Het is moeilijk een poging te doen om de theologie te evalueren van een man die door velen wordt aanzien als de grootste hedendaagse leken-schrijver van het christelijk geloof. Met zijn geestige Engelse humor, scherpe en eenvoudige logica, en schijnbare loyaliteit aan de dogma's van het christelijk geloof, won Lewis de bewondering van duizenden in Engeland en in de Verenigde Staten. Niettegenstaande dit is het volgende een poging. Omwille van het betoog worden slechts referenties gegeven over de punten van onenigheid (GD=*The Great Divorce*; LM=*Letters to Malcolm*, M=*Miracles*, MC=*Mere Christianity*; PP=*The Problem of Pain*; RP=*Reflections on the Psalms*, SJ=*Surprised by Joy*, SL=*The Screwtape Letters*):

Theologie

Over schepping: Lewis geloofde dat evolutie waar was voor een zekere mate in het verleden, maar dat het in de toekomst zal vervangen worden (MC, p.169). "... omdat we goede redenen hebben te geloven dat de dieren lang voor de mensen bestonden. ... Eeuwenlang heeft God de dierlijke vorm geperfectioneerd, wat de overbrenger moest worden van menselijkheid en het beeld van Hemzelf ... [Uiteindelijk,] bracht God een nieuwe vorm van bewustzijn teweeg om op dit organisme neer te dalen" (PP, pp.133, 77). "... De mens, de hoogste van de dieren" (MC, p.139); "... maar hij (de mens) blijft nog steeds een primaat en een dier" (RP, pp.115,129); "Als ... u eenvoudig bedoelt dat de mens fysiek afstamde van dieren, dan heb ik geen bezwaar" (PP, p.72). "Hij maakte eerst een aarde 'woest en ledig' en bracht haar langzamerhand tot zijn voltooiing". (M, p.125). De "zwangerschap [van de natuur] was lang en pijnlijk en verontrustend, maar het bereikte zijn climax" (MC, p.172). Hij hield vast aan de gedachte dat het Genesisverslag voortkwam uit heidense en mythische bronnen (RP, p.110).

Soteriologie

Hoe redding (de algemene leer) werkt: "Er zijn mensen in andere religies die door Gods geheime invloed geleid worden om zich toe te leggen op die delen van hun religie die in overeenstemming zijn met het christendom, en die aldus Christus toebehoren zonder het te weten ... Bijvoorbeeld een Boeddhist van goede wil ... Velen van de goede heidenen kunnen in deze positie zijn geweest, lang voor Christus' geboorte" (MC, p.162). God "prijst dikwijls mensen die hun leven hebben gegeven voor zaken die Hij slecht vindt, vanwege de monsterlijke sofistieke basis waarvan de mensen dachten dat ze goed was en ze het beste volgden wat zij kenden" (SL, p.26). "Er zijn drie dingen die het christus-leven naar ons brengen: doop, geloof en die mysterieuze actie waaraan verschillende christenen verschillende namen geven: Heilige Communie, de Mis, Avondmaal des Heren" (MC, p.47). In de andere wereld "zal er elke gelegenheid zijn om het soort volk te zijn dat we kunnen worden, slechts als het gevolg van het doen van zulke handelingen hier" (MC, p.63).

Over het verliezen van het behoud: "Er zijn mensen (een groot aantal van hen) die langzaam ophouden christenen te zijn ..." (MC, p.162). "... een christen kan het Christus-leven verliezen dat in hem was gebracht, en hij moet inspanningen doen om het te behouden" (MC, p.49).

Over "opnieuw geboren" zijn: "... gij moet wedergeboren worden. Tot dat tijdstip hebben we plicht, moraliteit, de Wet. Een schoolmeester, zoals Paulus zegt ... Maar de schooldagen zijn geteld" (LM, p.115). [Opmerking: volgens de context is volgens Lewis, "opnieuw geboren zijn" ergens iets verder zijn op de weg (MC, pp.59,60)].

Het hiernamaals

Over de hemel: "De kwestie is niet dat God u de toegang zal weigeren tot Zijn eeuwige wereld als u niet bepaalde kwalitatieve eigenschappen bezit, de kwestie is dat indien mensen niet ten minste de aanzet van deze kwaliteiten bezitten binnen in hen, geen uitwendige voorwaarden voor hen een 'hemel' kunnen realiseren ..." (MC, p.63).

Over dieren in de hemel: “De reddende functie” van de mens ten aanzien van de dieren - “het lijkt me mogelijk dat bepaalde dieren een onsterfelijkheid bezitten, niet in henzelf, maar in de onsterfelijkheid van hun meesters” (PP, pp.136,139-140). Ook tekent Lewis dieren in de hemel als deeltkrijgend aan het Christus-leven door een vrome vrouw (GD, p.108).

Bibliologie

“Ik heb het diepste respect voor heidense mythen, en nog meer voor de mythen in de Heilige Schrift” (PP, p.71).

Korte analyse

(a) Niettegenstaande wel de vrije wil van de mens en de soevereiniteit van God werden voorgesteld, is het moeilijk hun wisselwerking te omlijnen, zoals Lewis het presenteert. De mens lijkt altijd voorgesteld te worden als keuzes makend als gevolg van zijn eigen wil, en toch, in zijn eigen bekering lijkt Lewis te denken dat hij bijna verplicht was te geloven.

(b) Het is hoogst ongelukkig dat theïstische evolutie het theologisch klimaat van Lewis bepaalde en dat dit hem bracht tot een niet-letterlijke interpretatie van de Schriften. Dit was ook de aanzet tot het volgen van doctrinaire afwijkingen en het tastte uiteindelijk alle doctrinaire concepten aan van Lewis, zelfs zijn begrip over het behoud.

(c) Wat hij “dierlijke natuur” noemde, zou in plaats daarvan “zondenatuur” moeten genoemd worden.

(d) C.S. Lewis’ meest ergerlijke misverstand was dat betreffende het doel van de dood van Christus, dat uiteraard alle daaropvolgende stellingen over de uitwerkingen van het kruis en het behoud ontstert. Het is tragisch dat hij niet vasthield aan de plaatsvervangende verzoening maar zag Christus’ dood als iets analoogs aan het Rooms-katholieke concept van het opstapelen van genade. Het is verontrustend het grote aantal verwijzingen te vinden naar het verlies van behoud en het ophouden christen te zijn. Lewis beseftte “dat louter verbetering geen verlossing is”, maar dat verlossing resulteert in transformatie, dat was hem vreemd. Hij dacht eerder dat transformatie het *proces* is van de verlossing. Lewis’ opvatting over christen-zijn was eerder wedergeboorte als proces, dan wedergeboorte als eenmalige daad

(e) We vinden bij hem nogal vreemde ideeën over christen zijn. Lewis maakte het onderscheid tussen hen die door Christus gered zijn (iedereen), en hen die gered zijn maar die Hem *kennen*. Lewis schijnt te denken dat er over God een voldoende openbaring is in andere religies om op bedekte wijze de aandacht van de mens te trekken waardoor er redding wordt aangebracht, zonder de bijzonderheden te kennen van Christus.

(f) Lewis hing de meest bedrieglijke dwalingen aan van onze tijd: dat God de oprechten aanneemt, ook al zijn ze verkeerd. De invloed van de Kerk van Engeland op zijn theologie getuigt ook zijn geloof dat het Christus-leven wordt verbreid door zowel doop, communie als geloof.

(g) In zijn speculaties over het hiernamaals is Lewis te bekritisieren omdat hij zo buitenbijbels is. Bij momenten zijn zijn speculaties zo in tegenstelling met de duidelijke stellingen van de Schrift dat ze absurd worden voor de bijbellezer. Misschien het meest markante voorbeeld is zijn poging om dieren in de hemel te brengen doordat ze deel krijgen aan het Christusleven via hun menselijke meesters.

Aantekening op Lewis’ christelijkheid

Het volgende uittreksel komt van “een gesprek met Thomas Howard ...” (een Rooms-katholiek), die beschouwd wordt als een van de voornaamste experts over het leven en werk van C.S. Lewis (6-12-1998). Opnieuw stelt zich de vraag: waarom zien de hedendaagse “evangelischen” C.S. Lewis als een waar christen?

Vraag: Ik heb het hele boek gelezen [*C.S. Lewis and His Times*, door George Sayer, een biografie over C.S. Lewis], maar iemand trok mijn aandacht op een gedeelte met de beschrijving van een vakantiedag waarbij George Sayer, C.S. Lewis en zijn vrouw Joy, naar Griekenland vertrokken. Lewis woonde enkele Griekse liturgieën bij en een Grieks huwelijk. Ik was erg verrast dat Sayer C.S. Lewis aanhaalt als hij zegt dat van alle liturgieën die hij ooit bijwoonde, hij de Grieks-orthodoxe prefereerde boven alles wat hij in het Westen had gezien, protestant of Rooms-katholiek. Hij ging verder met te zeggen dat van al de priesters en monniken, die hij bij gelegenheid had ontmoet, de orthodoxe priesters, die hij tegenkwam tijdens zijn verblijf in Griekenland, de heiligste, meest spirituele mannen waren. C.S. Lewis refereerde naar een bepaalde kijk die zij hadden, een zintuig.

Ik weet dat u een expert bent aangaande C.S. Lewis, daarom had ik graag uw commentaren. Ik vind het eigenaardig deze pro-orthodoxe verklaring te lezen, temidden van een biografie die verkocht wordt door een Calvinistische, protestantse uitgeverij. Dit brengt een punt naar voor: is het niet vreemd dat C.S. Lewis een “evangelische held” is, alhoewel hij zeker niet als een protestant kan omschreven worden, laat staan “evangelisch”, in de klassieke betekenis?

Howard: U legt uw vinger op een erg, erg interessant punt. Ik had verscheidene maanden geleden een artikel over deze kwestie, in een Rooms-katholiek tijdschrift, genaamd *CRISIS*: over C.S. Lewis en zijn evangelisch “clientèle”. Dat is niet enkel een ironie, het is een contradictie. Lewis zou ontzet gereageerd hebben over de evangelische bewieroking van zijn werk. Hij zou het verafschuwd hebben, zelfs zeer woedend geworden zijn door wat hij vandaag zou zien in Amerikaanse evangelische kringen. Hij was geen vrije-kerk evangelist. C.S. Lewis was een sacramentalist, een Anglicaan die kerkelijke kwesties echt niet verder wilde volgen dan hij al deed. Hij verzette zich eerder, soms boos, tegen kerkelijke kwesties. Maar hij werd helemaal niet aangetrokken door het protestants evangelisme, of zelfs het Anglicanisme. Eigenlijk kan ik het nog duidelijker stellen dan George Sayer wanneer hij het heeft over Lewis’ aangetrokkenheid tot de Grieks-orthodoxe liturgie. Lewis zelf, en ik kan waarschijnlijk het citaat voor u vinden, in een van zijn brieven, ik denk in *LETTERS TO MALCOLM*, Lewis spreekt daar van een **Orthodoxe liturgie die hij bijwoonde, en hij zei dat hij ervan hield. Hij zei: sommigen stonden, sommigen zaten, anderen knielden en een oude man kroop over de vloer als een rups! Hij hield er absoluut van!** [vet toegevoegd].

Lewis’ goede, intieme vriend, J.R.R. Tolkien, de man die de hobbit-boeken schreef, was een erg devote Rooms-katholiek die over de jaren getracht heeft om Lewis over de streep te krijgen. Hij geraakte daarmee nergens. Lewis wilde niet over kerkelijke aangelegenheden praten. Wij weten enkel met zekerheid dat hij van de Orthodoxe kerk hield, alhoewel, natuurlijk, hij verbond er zich niet mee en bleef in de Anglicaanse kerk.

Vraag: Enkel als leek sprekend, lijkt het me dat de “theologie” die in *THE CHRONICLES OF NARNIA*, *THE GREAT DIVORCE*, *THE SCREWTAPE LETTERS* te ontdekken valt, Orthodox is. recent las ik opnieuw *THE SCREWTAPE LETTERS* en Lewis had een sectie waar Screwtape (de leidende demon die schrijft aan de kleine demon Wormwood) zoiets zegt als “In het misleiden van jouw protestantse bekeerling, is het beste wat je kan doen niet de liturgische gebeden te bidden die zijn moeder hem leerde; laat hem denken dat al wat hij zegt origineel is”. Wanneer ik C.S. Lewis lees dan hoor ik een Orthodoxe stem. Ik hoor een sacramentalist en liturgische traditionalist schrijven. Hoe kunnen evangelische en fundamentalistische protestanten C.S. Lewis lezen en daarbij denken dat ze iemand lezen die “aan hun kant” staat? [benadrukking toegevoegd].

Howard: Misschien ben ik een beetje stout, maar het antwoord is: misschien op dezelfde manier als dat zij de Bijbel lezen! U en ik zouden zeggen dat de Apostolische Kerk er is, in zijn kiem in de Bijbel, maar blijkbaar is het mogelijk de Bijbel te lezen als een protestant gedurende zestig, zeventig of tachtig jaar en het nooit zien! Evenzo snapt Lewis’ Amerikaans “clientèle” het gewoon niet. Wanneer C.S. Lewis spreekt over het gezegend sacrament, dan horen zij het niet. Wanneer Lewis spreekt over de biecht¹, dat hij praktiseerde, dan horen zij het niet. Ik denk dat wanneer Lewis een sigaret rookt of een whiskey drinkt, dat zij het dan ook niet zien; niet dat dit op hetzelfde niveau ligt als zijn ecclesiologie! (Lach) C.S. Lewis zou heel, heel erg op zijn ongemak geweest zijn met

¹ “Auricular confession”: zonden belijden aan een priester, de biecht.

zijn enthousiast Noord-Amerikaanse vrije-kerk clientèle. Heel, heel erg op zijn ongemak, en van zijn stuk zijn. [vet toegevoegd].

Occulte Fantasie

[Dit gedeelte werd onttrokken aan, of aangepast van een *Media Spotlight Special Report*, van 1985: "C.S. Lewis: The Man and His Myths"].

In weerwil van wat velen menen wat briljante exegese is over christelijke apologetiek (In het licht van wat hierboven gezegd is, kan men er zich over verbazen welke van Lewis' boeken deze mensen gelezen hebben), moet er in C.S. Lewis een onweerstaanbare aantrekkingskracht geweest zijn voor de schemerwereld van de occulte fantasie - een duidelijke mengeling van duisternis en licht in zijn werken, los van zijn apologetiek. Als kind werd Lewis' vruchtbare verbeeldingsvermogen erg beïnvloed door fantasieverhalen en sprookjes die door zijn moeder werden verteld. Zijn briljante geest werd snel aangegrepen door deze ervaringen, en zijn favoriete tijdverdrijf werd het tekenen van wat hij later noemde "antropomorfe beesten van de kinderkamerliteratuur". Hij en zijn broer verwezen ernaar als "geklede dieren" (C.S. Lewis, *Surprised by Joy*, p. 6).

Lewis' vroege favoriete literatuur was o.a. de trilogie van E. Nesbit: *Five Children and It*, *The Phoenix and the Wishing Carpet*, en *The Amulet* - allemaal occulte fantasieën. Zelfs nadat hij al twintig jaar een belijdend christen was, beweerde hij: "Ik kan nog steeds met genoegen lezen" (p.14). Zo sterk was Lewis' leven in de fantasie gedompeld dat hij schreef: "Het centrale verhaal van mijn leven gaat over niets anders" (p.17). Van Nesbit en Gulliver ging hij naar de *Saga of King Olaf* van Longfellow, en werd verliefd op de magie en heidense mythen van Noorse legenden. Tegen dat hij twaalf jaar geworden was, was er in Lewis' geest een intense verhouding gegroeid met de wereld van de fantasie en de elfen: "Ik viel diep in de betovering van dwergen - de oude bontgemutste, sneeuwbaardige dwergen die we in die dagen hadden, voordat Arthur Rackham de aardmannetjes veredelde of Walt Disney ze gemeen goed maakte. Ik visualiseerde ze zo intens dat ik tot op de echte grenzen kwam van de hallucinatie; op een keer, toen ik wandelde in de tuin, was ik een ogenblik er niet geheel zeker van dat daar niet een klein mannetje me passeerde, naar de heesters toe. Ik was lichtelijk verontrust ..." (p.55). Alhoewel men zou verwachten dat kindfantasieën na een tijd afnemen, werden ze in Lewis' geval verrukkelijker bij het ouder worden.

Toen Lewis naar de kostschool gezonden werd in Hertfordshire, Engeland, was zijn eerste indruk er een van walging over de onaangename omgeving, vergeleken bij zijn Ierse landstreek. Hij haatte onmiddellijk Engeland. In diezelfde tijd schreef hij: "Ik ontwikkelde ook een bijzondere smaak voor alle fictie die te vinden was over de oude wereld: *Quo Vadis*, *Darkness and Dawn*, *The Gladiators*, *Ben Hur* ... de aantrekkingskracht, zoals ik nu begrijp, was erotisch, en erotisch in een eerder morbide zin ... wat ik in die tijd tot mij nam, is het werk van Rider Haggard; en ook de 'verwetenschappelijking' van H.G. Wells ... Als ik een bui kreeg, was de interesse er als een razende honger, als een lust" (p.35).

Lewis "hield langzaam op een christen te zijn" na doorgaan te zijn tot de voorbereidingschool² te Wyvern. Hij interesseerde zich voor het occulte en nam een houding aan van pessimisme tegen wat hij als een gebrekkige wereld beschouwde. Zijn drang naar het occulte werd gevoed en groeide toen hij geboeid raakte door Wagneriaanse opera's en hun Noorse sagen, onttrokken aan de Keltische mythologie. Op 27-jarige leeftijd, nadat hij verkozen werd tot "Fellow" en "Tutor" in de Engelse taal en literatuur aan het Magdalen College, ontmoette C.S. Lewis, op een meeting van de Engelse faculteit te Menton College (11-5-1926), John Ronald Reuel Tolkien. J.R.R. Tolkien die eerst behoedzaam tegenover Lewis stond, schreef hem in in de "Coalbiters", een club die gesticht was door Tolkien voor de studie en het propageren van de Noorse mythologie. De twee werden nauwe vrienden, die hun beider interesse in occulte fantasie deelden. Tolkien betoogde dat er een inherente waarheid zat in mythologie: dat alle heidense religies in de richting van God wijzen. Door

² "Preparatory school": voorbereidingschool <voor public school in Engeland; voor college/universiteit in USA>. (Van Dale E/N)

zijn onjuiste argumentatie redeneerde Lewis dat het verhaal van Christus een “ware mythe” is - een mythe die erg gelijk op andere, maar een mythe die echt gebeurde.

Het was door hun lange samenwerking dat zowel Lewis als Tolkien hun eigen meest prestigieuze “zwaard en toverij”³-materiaal ontwikkelden. Tolkien werd uiteraard bekend voor zijn mythologische verhaal: *The Hobbit*, en zijn later werk: *The Lord of the Rings*, uitgegeven in drie volumes: *The Fellowship of the Ring*, *The Two Towers*, and *The Return of the King* [in het Nederlands één volume met drie delen: *In de ban van de ring*]. Lewis richtte zich periodiek op christelijke, apologetische uiteenzettingen, en het schrijven van fantasieverhalen.

Misschien de best gekende fantasie van Lewis' pen is het zevenvolumige *The Chronicles of Narnia*. Sommigen zien er een parallel in met de strijd tussen God en Satan. Vele van Lewis' fantasieën schilderen de grote leeuw Aslan af als Christus. Dit omdat Aslan zijn leven aflegt om de kinderen te bevrijden van de vloek van de boze heks (waarvan men denkt dat ze Satan vertegenwoordigt). Hij heeft kennis van een grotere “toverkunst” dan die van de heks - een toverkunst die hem terug tot leven brengt en die de kracht van de heks vernietigt.

Er is betoogd dat door het presenteren van een waaier fantasieverhalen naar analogie met de christelijke waarheid, Lewis daarmee hoopte en zijn lezers aanmoedigde om de waarheid verder uit te zoeken.* Dit, evenwel, was niet Lewis' voornemen bij het schrijven van zijn fantasieën. Hij was eerder echt verliefd op de mythologie en geloofde het “Verhaal” om dit voorrang te geven op elke vooringestelde moraal. In de eigen woorden van Lewis:

“Sommige mensen schijnen te denken dat ik mij begon af te vragen hoe ik iets over het christendom kon zeggen tot kinderen; en dan daartoe het sprookje gebruikte als instrument; daarna informatie vergaarde over kinder-psychologie en besliste voor welke leeftijdsgroep ik zou schrijven; daarna gebruik maakte van een lijst met christelijke waarheden en dan ‘allegorieën’ ontwierp om ze in te wikkelen. Dit is allemaal pure onzin. Ik zou op die manier niet kunnen schrijven. Alles begon met beelden; een bosgod die een paraplu draagt, een koningin op een slee, een prachtige leeuw. Aanvankelijk was er helemaal niets christelijks aan hen; dat element kwam er zelf in, uit eigen beweging” (*Of Other Worlds*, p. 36).

Zo zien we dus dat *Narnia* qua design helemaal geen christelijke allegorie was. Zelfs indien christelijke allegorie of analogie in Lewis' bedoeling lag, is het een feit dat Gods waarheid in vraag wordt gesteld, wanneer die ingebed is in weinig accurate termen.

Naast het feit dat, wanneer ze wordt gepresenteerd als mythe, de waarheid per vergissing kan aanzien worden als mythe, kan er geen helder begrip voortkomen zonder eerdere kennis van de waarheid - in welk geval de allegorie of analogie waardeloos is. In elk geval is het gevaarlijk om het kwade als het goede voor te stellen, en de magie als synoniem voor de mirakel-werkende kracht van de Heilige Geest (Jes. 5:20; Hand. 8:9-23).

Vele van Lewis' karakters in zijn fantasieverhalen die als “goed” worden voorgesteld, worden in feite geassocieerd met toverkracht, heidense mythologie en Noorse mysteries. Zij zijn in feite natuurgoden. En de magische kracht in deze verhalen wordt zowel gebruikt voor “goede” als voor “kwade” plannen, afhankelijk van de bron van die magische kracht. Een van de meer uitgesproken verwarringen van goed en kwaad is *Till We Have Faces*, Lewis' navertelling van de Griekse mythe van Cupido en Psyche, enkele jaren voor zijn dood geschreven. In dit werk worden verscheidene ongoddelijke concepten uitgehuwelijkt als geldige waarheden. Een ervan bevat een sterke hint naar de universalistische doctrine:

“Wij zijn allen onderdelen van één Geheel. Vandaar dat iedereen, mensen en goden, in en uit vloeien zich vermengen” (*Till We Have Faces*, pp. 300-301).

Als zulke ideeën gepresenteerd worden door een van de belangrijkste protagonisten, aangekondigd als een leverancier van wijsheid, dan kan men alleen maar denken dat de auteur ook overeenkomstig die ideeën geloofde. Zo ook kan men om deze reden denken dat Lewis zelfmoord als een aanvaardbare daad beschouwde:

³ “Sword and sorcery”.

“Heb ik u niet gezegd dat uit vrije wil uit het leven stappen, als daar een goede reden voor is, dit een van de dingen is die in overeenstemming zijn met de natuur?” (*Till We Have Faces*, p.17).

Was Lewis zich noodzakelijkerwijs bewust van zijn dwaling? Hij zag blijkbaar geen onverenigbaarheid tussen zijn betuigde geloof en zijn occulte fantasie. Zijn verbeelding, die zich samenvoegde met fantasie, ten voordele van wat hij als foute realiteit beschouwde, bepaalde het thema van zijn werken en creëerde een basis voor verwarring bij de lezers die ze aanzagen als “christelijke” allegorieën.

Terwijl miljoenen Lewis’ apologetieken aannamen als bewijs van een onvervalst geloof [abusievelijk zo, volgens ons], vergaten zij dat hij een feilbaar mens was, wiens werken in hun geheel moeten onderworpen worden aan Gods Woord. We zien in christelijke boekenwinkels Lewis’ verhandelingen over het christelijke gedachtegoed, vlak naast zijn occulte fantasieën staan. Het is blijkbaar aan ieders aandacht ontsnapt dat Lewis erg gerespecteerd wordt door hen die zich inlaten met het occultisme. In feite heeft er zich een soort cultus ontwikkeld die hoog oploopt met de occulte fantasieën van Lewis, samen met andere schrijvers die niet beweren christen te zijn. Bewijs hiervoor is het feit dat Lewis’ *Chronicles of Narnia* in één lijst voorkomt met andere occulte werken van aanbevolen geïnspireerde lectuur, door de makers van het demonisch-georiënteerde spel *Dungeons and Dragons*!

Tot op zekere hoogte werden wij allemaal besmet door de filosofieën van deze wereld. Maar die filosofieën moeten wij afleggen als wij tot een kennis van de waarheid komen. Maar het is moeilijk ze af te leggen wanneer ze aanzien worden als “christelijke” allegorie. Alhoewel er nuttig levensinzicht mag waar te nemen zijn in de werken van C.S. Lewis, vinden wij het niet wijs om de jeugd en onwetende christenen te voeden met zulk een voorstelling van zogenaamde christelijke waarheid. Sommigen kunnen graag aangetrokken zijn door Lewis’ stijl en logica, maar laten we niet verblind worden en dus de volle en eenvoudige waarheid van de Schrift missen.

* Een goed voorbeeld van hoe een fantasie-romanschrijver in staat is om waarheid en onwaarheid, en feit en fabel met elkaar te verweven, en zo Gods Woord te verdraaien, kan men vinden in C.S. Lewis’ boek *The Last Battle* van *The Chronicles of Narnia* reeksen. Jonge mensen die dat boek lezen worden er valselijk toe geleid te geloven dat alle zonde en kwaad die een mens heeft bedreven, in het dienen van Satan, op het eind gerekend kan worden als dienst aan God betuigd!

“Dan viel ik aan zijn voeten en dacht: zeker, dit is het uur van de dood, omdat de Leeuw (die alle eer waardig is) [verondersteld als de Narnia-voorstelling van Christus] zal weten dat ik al mijn dagen Tash diende [verondersteld als de Narnia-voorstelling van Satan] en niet hem [de Leeuw /Christus]. Maar de Heerlijke boog zijn gouden hoofd en zei: zoon, gij zijt welkom. Maar, zei ik, helaas Heer, ik ben geen zoon van u maar een dienaar van Tash. Hij antwoordde: kind, alle dienst die gij aan Tash hebt verricht reken ik als dienst aan mij gedaan”.

(Een weinig ingekort, door M.V.)